

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 grudnia 2016 roku, w sprawie o sygnaturze akt I C 28/15, z powództwa E. C. przeciwko Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G., o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, Sąd Rejonowy w Łęczycy I Wydział Cywilny:

1. pozbawił w całości wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 26 marca 2003 roku, sygn. akt I Nc 162/03, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 17 kwietnia 2003 roku;
2. zasądził od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. na rzecz E. C. kwotę 2.952 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazał pobrać od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łęczycy kwotę 510 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej, od uiszczenia której E. C. została zwolniona oraz kwotę 5.998,71 zł tytułem zwrotu wydatków na opinie biegłych tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, które przedstawiają się następująco:

W dniu 29 marca 2002 roku E. C. zawarła ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. F. S. z siedzibą w G. umowę pożyczki na kwotę 13.000 zł. Pożyczka była oprocentowana według zmiennej stopy procentowej ustalonej przez Zarząd (...), wynoszącej na dzień zawarcia umowy 20% w skali roku. Spłata pożyczki miała następować w miesięcznych ratach i pożyczka miała zostać spłacona wraz z należnymi odsetkami w terminie do dnia 25 marca 2005 roku. E. C. była zatrudniona w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. i wyraziła zgodę na potrącanie przez zakład pracy z wynagrodzenia za pracę, zasiłku chorobowego i zasiłku wychowawczego, spłat rat kapitałowych wraz z należnymi odsetkami z tytułu zaciągniętej przeterminowanej umowy pożyczki nr (...), udzielonej w dniu 29 marca 2002 roku przez Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. F. S.. W piśmie datowanym na dzień 21 października 2002 roku Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. F. S. z siedzibą w G. wystąpiła do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. o dokonywanie potrąceń zadłużenia E. C., zgodnie ze złożonym oświadczeniem z dnia 29 marca 2002 roku. W piśmie skierowanym do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. w dniu 12 czerwca 2003 roku Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo - Kredytowa im. F. S. z siedzibą w G., anulowała dyspozycję płatności, podając, że E. C. z dniem 13 maja 2003 roku uregulowała zadłużenie powstałe na podstawie zawartej w dniu 29 marca 2002 roku umowy pożyczki. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J. przelało na konto Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej z siedzibą w G., w okresie od listopada 2002 roku do września 2003 roku kwotę 5.165,49 zł. W piśmie z dnia 31 października 2002 roku, które zostało doręczone w dniu 4 listopada 2002 roku Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. F. S. z siedzibą w G. wypowiedziała E. C. umowę pożyczki nr (...) z dnia 29 marca 2002 roku, skutkiem czego niespłacona część pożyczki wraz z należnymi odsetkami stała się natychmiast wymagalna z upływem 30- dniowego okresu wypowiedzenia.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sąd Rejonowy w Łęczycy zasądził solidarnie od E. C., S. C. i K. F. na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G. kwotę 12.801,97zł z odsetkami:

- a) umownymi w wysokości 40% w stosunku rocznym, liczonymi od kwoty 11.500,51 zł od dnia 6 marca 2003 roku do dnia zapłaty;
- b) ustawowymi liczonymi od kwoty 1.301,46 zł od dnia 6 marca 2003 roku do dnia zapłaty

oraz kwotę 2.690,60 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 2.415 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2003 roku Sąd nadał prawomocnemu nakazowi zapłaty klauzulę wykonalności.

W dniu 27 maja 2003 roku do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łęczycy wpłynął wniosek Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikom solidarnym E. C., S. C. i K. F. w celu wyegzekwowania należności pieniężnej zasądzonej nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 26 marca 2003 roku, sygn. akt I Nc 162/03. Postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko E. C. w sprawie Km 560/03 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łęczycy A. R. nie zostało zakończone.

Na poczet zadłużenia wynikającego z nakazu zapłaty z dnia 26 marca 2003 roku dłużnicy solidarni E. C., S. C., K. F., dokonali łącznie wpłaty (w tym kwoty ściągnięte przez komornika w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego) w wysokości 64.229,69 zł. Pomimo tego zadłużenie powódki w stosunku do pozwanego, wynikające z nakazu zapłaty, na dzień ostatniej wpłaty zamieszczonej w aktach komorniczych wynosi: 7.879,60 zł, a wysokość spłaty zadłużenia wynosi 5.120,40 zł. Powódka i poręczyciele pożyczki, wpłacając prawie pięciokrotność wysokości otrzymanej pożyczki, spłacili dopiero 39,40 % jej kapitału.

Z tytułu spłaty zaciągniętej pożyczki w wysokości 13.000 zł, powódka E. C. wpłaciła kwotę 69.554,03 zł. Zadłużenie E. C. w stosunku do Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G., wynikające z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 26 marca 2003 roku, sygn. akt I Nc 162/03, wynosi 7.879,60 zł plus odsetki umowne w wysokości 40 % w stosunku rocznym liczone od dnia 6 czerwca 2013 roku plus koszty komornicze.

Rozliczając zadłużenie powódki wynikające z nakazu zapłaty z dnia 26 marca 2003 roku, w ten sposób, że wpłacane należności pieniężne zaliczane są w pierwszej kolejności na należności uboczne, następnie na poczet należności głównej, E. C. miałyby nadpłatę w wysokości 12.985,84 zł. Jeżeli natomiast dokonywane wpłaty i wyegzekwowane kwoty będą zaliczane najpierw na koszty, odsetki i na końcu na sumę należność główną, to powódka posiada zadłużenie w wysokości 7.879,60 zł plus odsetki umowne w wysokości 40 % w stosunku rocznym.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w postaci dowodów z dokumentów i opinii biegłych sądowych z zakresu księgowości M. K. i A. W.. Sąd meriti uznał za wiarygodne zeznania świadka W. O., gdyż były one logiczne, konsekwentne, spójne i znajdowały swoje potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym w sprawie. Opinie biegłych sądowych z zakresu księgowości M. K. i A. W., z uwzględnieniem pisemnych i ustnych opinii złożonych przez biegłe na rozprawie są - w ocenie Sądu I instancji - rzetelne, fachowe, nie posiadają spekulacyjnego charakteru i jako takie w pełni przydatne dla celów dowodowych. Sąd uznał za wiarygodne dowody z dokumentów zgromadzone w aktach sprawy, albowiem, w ocenie Sądu, w toku postępowania nie ujawniła się żadna okoliczność, która podważyłaby wiarygodność tych dowodów.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie. Sąd meriti argumentował, że powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego stanowi środek prawny przyznany dłużnikowi, zmierzający do zwalczania tytułu wykonawczego w całości, w części albo do jego ograniczenia. Wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy w całości uniemożliwia prowadzenie jakiegokolwiek egzekucji na podstawie takiego tytułu. Przepisy o powództwach przeciwegzekucyjnych otwierają drogę procesu cywilnego dla dłużnika i osoby trzeciej w celu obrony przed postępowaniem egzekucyjnym w wypadku, gdy postępowanie to narusza ich prawa podmiotowe (wynikające z prawa materialnego). Droga ta nie przysługuje, gdy zostało naruszone tylko prawo formalne (przepisy postępowania egzekucyjnego). Sąd meriti podkreślił, że powódka E. C. oparła żądanie powództwa przeciwegzekucyjnego na przepisie art. 840 §1 pkt. 2 k.p.c. i art. 5 k.c. Przepis art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c. w istotnym zakresie stanowi, że powództwo opozycyjne (żądanie – pozbawienia tytułu egzekucyjnego w całości lub części albo ograniczenia) może opierać się na tym, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane. Do zdarzeń w rozumieniu art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c.

należy zaliczyć zjawiska i stany świata zewnętrznego oraz objawy wewnętrznego życia stron, z którymi przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązań albo, które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu egzekucyjnego (E. Wengrek „Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego” Tom I, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 1994r., s. 358). Sąd wskazał, że w orzecznictwie do zdarzeń powodujących wygaśnięcie zobowiązania zaliczono m.in.: wykonanie zobowiązania (art. 450 k.c.), świadczenie w miejsce wykonania (datio in solutum - art. 453 k.c.), trwała i nieprzemijająca niemożliwość świadczenia, będącą skutkiem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 k.c.), potrącenie (art. 498 k.c.), odnowienie (art. 506 k.c.), zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 k.c.), zmianę wierzyciela (art. 509 k.c.), wydanie wyroku na korzyść jednego z dłużników solidarnych w następstwie uwzględnienia zarzutu wspólnego wszystkim dłużnikom solidarnym (art. 375 § 2 k.c.) oraz wejście w życie nowych przepisów prawa, jeżeli nowy przepis stwierdza wygaśnięcie wcześniej ustalonego zobowiązania. Natomiast do zdarzeń, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane zaliczono: przedawnienie roszczenia (art. 117 k.c.), przemijającą niemożliwość świadczenia, odroczenie spełnienia zobowiązania przez wierzyciela, rozłożenie spłaty świadczenia na raty, prawo zatrzymania rzeczy do chwili zaspokojenia lub zabezpieczenia przysługujących dłużnikowi roszczeń, uprawomocnienie się wyroku w procesie petytoryjnym. W ocenie Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie nie zachodzi żadna z wymienionych wyżej okoliczności, gdyż, co jest bezsporne między stronami postępowania, żadna z nich nie wystąpiła w rozpoznawanej sprawie, a jedynie powódka w części zaspokoiła roszczenie pozwanego wynikające z tytułu wykonawczego. Sąd I instancji argumentował dalej, że stosowanie przepisu art. 5 k.c. i jego wykładnia w orzecznictwie, także Sądu Najwyższego, przeszła istotną ewolucję. Aktualnie utrwalony jest zarówno w orzecznictwie, jak również w doktrynie pogląd, że art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy powództwa, co oznacza, że bezpośrednio na jego podstawie nie można oprzeć żądań. Podstawę taką stanowią inne przepisy prawne, których przesłanki zostały spełnione w związku z zaistnieniem nadużycia prawa. Sąd wskazał, że w przypadku powództwa opozycyjnego podstawą tą jest art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. Musiałaby zatem zachodzić sytuacja, w której po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być aktualnie egzekwowane. Sąd podkreślił, że zobowiązanie nie mogłoby być egzekwowane, ponieważ byłoby to w danym momencie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2002r., II CKN 943/00, LEX nr 521921). W ocenie Sądu meriti, w realiach rozpoznawanej sytuacji taka zachodzi. Sąd argumentował, że niewątpliwie w przedmiotowej sprawie doszło do częściowego spełnienia świadczenia na rzecz pozwanego, co w sposób niebudzący najmniejszych wątpliwości wynika z opinii biegłych sądowych z zakresu rachunkowości M. K. i A. W., a nadto nie jest to kwestionowane przez żadną ze stron postępowania. Po powstaniu tytułu egzekucyjnego, dłużnicy solidarni E. C., S. C. i K. F., dokonali łącznie wpłaty, w tym kwoty ściągnięte przez komornika w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego, w wysokości 64.229,69 zł. Pomimo tego zadłużenie E. C. w stosunku do Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G., wynikające z nakazu zapłaty, nadal wynosi 7.879,60 zł plus należne odsetki. Powódka i poręczyciele pożyczki, wpłacając prawie pięciokrotnie wysokości otrzymanej pożyczki, spłacili dopiero 39,40 % jej kapitału. Sąd podkreślił, że gdyby rozliczać zadłużenie powódki wynikające z nakazu zapłaty z dnia 26 marca 2003 roku, stosownie do treści art. 451 k.c., w ten sposób, że wpłacane należności pieniężne zaliczane są w pierwszej kolejności na należności uboczne, następnie na poczet należności głównej, E. C. miałyby nadpłatę w wysokości 12.985,84 zł. Jeżeli natomiast dokonywane wpłaty i wyegzekwowane kwoty będą zaliczane najpierw na koszty, odsetki i na końcu na sumę należność główną, zgodnie z dyspozycją art. 1026 § 2 k.p.c., to powódka posiada zadłużenie w wysokości 7.879,60 zł plus odsetki umowne w wysokości 40 % w stosunku rocznym. Sąd argumentował dalej, że reguły interpretacyjne art. 451 k.c., dotyczące sposobu zaliczania świadczenia spełnionego przez dłużnika nie znajdują zastosowania, jeżeli wierzyciel zaspokajany jest w drodze egzekucji, a nie przez dobrowolną zapłatę. W sytuacji zaspokajania roszczenia wierzyciela w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego, sposoby zachowania ściągniętego świadczenia pieniężnego regulują przepisy art. 1026 § 2 k.p.c.

Mając na uwadze ustalenia faktyczne poczynione w rozpoznawanej sprawie, wysokość spłaconego zobowiązania, a nadto, że poprzez działanie pozwanego, który w piśmie skierowanym do pracodawcy powódki, poinformował, iż zadłużenie E. C. wynikające z zawartej umowy pożyczki zostało spłacone, czym spowodował, że zadłużenie powódki zaczęło gwałtownie wzrastać z uwagi na bardzo wysokie odsetki karne, Sąd Rejonowy uznał mając na uwadze

dyspozycję art. 5 k.c., żądanie powódki jest uzasadnione. Sąd argumentował, że miał na uwadze, iż po powstaniu tytułu wykonawczego, dłużnik spłacił część zobowiązania, która stanowi wielokrotność zaciągniętej kwoty pożyczki. Podkreślił, że artykuł 5 k.c. jest jednym z przepisów kodeksu cywilnego zawierającym tzw. klauzule generalne, mającym największe z nich wszystkich znaczenie ze względu na najszersze pole zastosowania. Sąd wskazał, że klauzula generalna zasad współzycia społecznego zastąpiła w kodeksie cywilnym i w innych ustawach z zakresu prawa cywilnego dawne klauzule słuszności, dobrej wiary, porządku publicznego, dobrych obyczajów oraz zwyczajów uczciwego obrotu. Sąd Rejonowy podkreślił, że w wyroku z dnia 28 listopada 2001 roku, IV CKN 1756/00, LEX nr 80259, Sąd Najwyższy stwierdził, iż treść zasad współzycia społecznego nie jest zdefiniowana. Z uwzględnieniem, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji), należy przyjąć, że odwołanie się do zasad współzycia społecznego oznacza odwołanie się do idei słuszności w prawie i do powszechnie uznawanych wartości w kulturze naszego społeczeństwa. Ujmując rzecz ogólnie, można przyjąć, że przez zasady współzycia społecznego należy rozumieć podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania. Z art. 5 k.c. nie wynika, aby jego stosowanie było w pewnym określonym rodzaju spraw cywilnych wyłączone. Taki wniosek wynika też z faktu, że powyższy przepis, będąc normą ogólną, nie precyzuje, co należy rozumieć przez zasady współzycia społecznego, czy też społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa. Stosowanie art. 5 k.c. może wchodzić w grę w każdym wypadku, gdy w świetle oceny określonego stanu faktycznego, przy uwzględnieniu treści konkretnej normy prawnej włącznie z jej celem, można mówić o tym, iż korzystanie przez osobę zainteresowaną z przysługującego mu prawa podmiotowego pozostaje w sprzeczności z określonymi w nim zasadami. Zasady współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki rozstrzygnięcia w sytuacjach wyjątkowych, które przepis ten ma na względzie. Zdaniem Sądu I instancji żądanie przez Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. F. S. z siedzibą w G. oddalenia powództwa przeciwegzekucyjnego, a co się z tym wiąże, żądanie dalszego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, w sytuacji gdy świadczenie pieniężne świadczone przez powódkę jest pięciokrotnie większe niż świadczenie pozwanego, stanowi naruszenie zasad współzycia społecznego i nie jest uważane za wykonywanie prawa oraz nie korzysta z ochrony. Sąd podkreślił, że unormowanie art. 5 k.c. „przełamuje zasadę, że wszystkie prawa podmiotowe korzystają z ochrony prawnej” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009r., IV CSK 290/09, LEX nr 560607). W związku z tym art. 5 k.c. może być stosowany tylko jako szczególny wyjątek. Do zastosowania art. 5 k.c. konieczne jest wystąpienie trzech podstawowych przesłanek: istnienie prawa, które zostaje nadużyte, czynienie z niego użytku oraz sprzeczność tego użytku z kryteriami nadużycia prawa. W ocenie Sądu meriti na uwagę zasługuje zwłaszcza pierwsza przesłanka, wskazująca na istnienie nadużywanego prawa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nadużycie prawa podmiotowego to też zachowanie rażące i nieakceptowalne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1997r., II CKN 118/97, OSP 1998/1/3). Sąd wskazał, że zwroty użyte w art. 5 k.c., zdaniem Sądu Najwyższego, w istocie oznaczają odesłanie do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000r., I CKN 308/00, LEX nr 52468). Sąd argumentował, że w innych wyrokach akcentuje się moralny wymiar zasad współzycia społecznego, podkreślając, że stwierdzenie nadużycia prawa wymaga skonkretyzowania działań, które „pozostają w sprzeczności z normami moralnymi godnymi ochrony i przestrzegania w społeczeństwie”. Na treść zasad współzycia społecznego składają się, w ocenie Sądu Najwyższego, „akceptowane i godne ochrony reguły rzetelnego postępowania w stosunkach społecznych” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 1998r., I CKN 459/97, LEX nr 78424). Zasady współzycia społecznego odnoszą się m.in. do zasad uczciwości obowiązujących w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera. Sąd Rejonowy podkreślił, że ma świadomość, iż zaciągnięte zobowiązania należy wykonywać, a prawomocne orzeczenia sądowego winny by wykonane, jednakże w realiach rozpoznawanej sprawy, tak wysoka spłata świadczenia, nie może w świetle zasad współzycia społecznego, być uznana jako wypełnienie jedynie w 40% zaciągniętego zobowiązania i w konsekwencji prowadzić do dalszego prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Sąd dodał, że to pozwany, jako podmiot profesjonalnie zajmujący się udzielaniem „pozabankowych” pożyczek, zagwarantował sobie bardzo wysokie odsetki za opóźnienie. Wysokość tych odsetek wynosiła 40 % w stosunku rocznym, była w ówczesnym stanie prawnym dozwolona, obecnie ta wysokość jest znacznie ograniczona. Sąd

Rejonowy uznał, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy została naruszona przez pozwanego klauzula dobrych obyczajów i zwyczaju uczciwego obrotu.

Mając powyższe na uwadze, w sytuacji, gdy po powstaniu tytułu wykonawczego, powódka spłaciła część zobowiązania wynikającego z nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 26 marca 2003 roku, sygn. akt I Nc 162/03, przy czym spłacona kwota 69.554,03 zł stanowi pięciokrotność zaciągniętego zobowiązania w wysokości 13.000 zł, na podstawie art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c., Sąd Rejonowy pozbawił w całości wykonalności tytuł wykonawczy - nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 26 marca 2003 roku, sygn. akt I Nc 162/03, zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 17 kwietnia 2003 roku.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.

W konsekwencji uwzględnienia powództwa w całości Sąd I instancji stwierdził, że pozwany przegrał proces w całości. Zgodnie z dyspozycją art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Dlatego też Sąd zasądził od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G. na rzecz E. C. kwotę 2.952 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, na którą to kwotę złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika ustanowionego z urzędu w wysokości 2.400 zł, powiększone o należny podatek VAT, zgodnie z § 6 pkt. 5 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tj. Dz. z 2013r., poz. 461, ze zm.).

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2016r., poz. 623) Sąd Rejonowy nakazał pobrać od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łęczycy kwotę 510 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej, od uiszczenia której powódka E. C. była zwolniona oraz kwotę 5.998,71 zł tytułem zwrotu wydatków na opinie biegłych tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w części tj. w punkcie 1. ponad kwotę 4.226,72 zł wpłat dobrowolnych, co do których tytuł wykonawczy winien zostać pozbawiony wykonalności, oraz w punktach 2. i 3.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. przez ich błędną interpretację i niewłaściwe przyjęcie, że zachodzą przesłanki do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności albowiem „spłacona kwota 69.554,03 zł stanowi pięciokrotność zaciągniętego zobowiązania w wysokości 13.000 zł”;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, a to:

a) art. 365 § 1 k.p.c. przez pominięcie i nieuwzględnienie na skutek tego konsekwencji wynikających z tego przepisu w postaci związania sądu prawomocnym orzeczeniem innego sądu;

b) art. 233 § 1 k.p.c. przez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, mającą wpływ na treść orzeczenia, polegającą na błędnym przyjęciu, że zachodzą przesłanki do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności poprzez uznanie odsetek umownych w wysokości 40 % w stosunku rocznym za sprzecznych z prawem i przyjęcie, że powódka spłaciła całe swoje zobowiązanie z odsetkami maksymalnymi, podczas gdy z akt sprawy wynika, że zadłużenie nadal istnieje.

W konsekwencji zgłoszonych zarzutów apelujący wniósł o:

1. zmianę punktu I. wyroku poprzez pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 26 marca 2003 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w Łęczycy, sygn. akt I Nc 162/03 (w apelacji błędnie wskazano nakaz zapłaty z dnia 8 sierpnia 2006 roku, wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi

– Widzewa w Łodzi, sygnatura akt I Nc 383/06), w zakresie kwoty 4.226,72 zł i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

2. zmianę punktu 2. wyroku poprzez obciążenie powódki kosztami postępowania i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem I instancji;

3. zmianę punktu 3. wyroku poprzez obciążenie powódki kosztami opinii biegłych;

4. zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania za postępowanie apelacyjne, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 7 września 2017 roku pełnomocnik powódki wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania dla pełnomocnika z urzędu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z dyspozycją art. 382 k.p.c. Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, że sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związanym zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, OSN 2008/6/55.). Dodatkowo należy wskazać, że dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60). Może również zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania orzeczenia sądu I instancji, i to zarówno po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, jak i bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (por. uchwała składu 7 sędziów Izby Cywilnej z dnia 23 marca 1999 r., sygn. akt III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7–8, poz. 124). Dokonanie własnych ustaleń faktycznych pozwala sądowi drugiej instancji na określenie właściwej podstawy prawnej rozstrzygnięcia, tj. wybór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię i dokonanie subsumcji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2013 r., sygn. akt I CSK 509/12, LEX nr 1353054).

Sąd Okręgowy poczynił następujące dodatkowe ustalenia faktyczne:

Powódka dokonała dobrowolnych wpłat przekazanych pozwanemu przez zakład pracy powódki:

- a) w dniu 10 marca 2003 roku – w kwocie 470 zł;
- b) w dniu 15 kwietnia 2003 roku – w kwocie 469,59 zł;
- c) w dniu 9 maja 2003 roku – w kwocie 469,59 zł;
- d) w dniu 12 czerwca 2003 roku – w kwocie 469,59 zł;
- e) w dniu 10 lipca 2003 roku – w kwocie 469,59 zł;

- f) w dniu 13 sierpnia 2003 roku – w kwocie 469,59 zł;
- g) w dniu 10 września 2003 roku – w kwocie 469,59 zł;
- h) w dniu 10 października 2003 roku – w kwocie 469,59 zł;
- i) w dniu 10 listopada 2003 roku – w kwocie 469,59 zł.

(bezsporne)

Pozwany zaliczył dokonane następująco wpłaty:

- 1) wpłatę z dnia 10 marca 2003 roku – w kwocie 470 zł: na kapitał (139,19 zł), na kwotę skapitalizowaną (281,46 zł), na odsetki od kapitału (48,95 zł), na odsetki od kwoty skapitalizowanej (0,40 zł);
- 2) wpłatę z dnia 15 kwietnia 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na koszty procesu;
- 3) wpłatę z dnia 9 maja 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na koszty procesu;
- 4) wpłatę z dnia 12 czerwca 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na koszty procesu;
- 5) wpłatę z dnia 10 lipca 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na koszty procesu;
- 6) wpłatę z dnia 13 sierpnia 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na koszty procesu;
- 7) wpłatę z dnia 10 września 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na koszty procesu;
- 8) wpłatę z dnia 10 października 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na: koszty procesu (182,46 zł), na odsetki od kapitału (35,13 zł), na pozostałe koszty (252 zł);
- 9) wpłatę z dnia 10 listopada 2003 roku – w kwocie 469,59 zł na odsetki od kapitału.

(bezsporne, wyliczenia pozwanego – k.367-382)

Apelacja jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy przyjmuje za własne, z wyłączeniem ustaleń poczynionych w oparciu o sporządzone przez biegłych opinie, które w istocie okazały się nieprzydatne dla rozstrzygnięcia.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy rozważył zarzuty naruszenia prawa procesowego.

Pierwszy z zarzutów podniesionych przez stronę pozwaną dotyczy przepisu art. 365 § 1 k.p.c., stanowiącego, że orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Zdaniem strony pozwanej naruszenie powołanego przepisu polegało na jego niezastosowaniu przez Sąd Rejonowy, a w konsekwencji pominięciu tegoż przepisu, na nieuwzględnieniu przeszkody procesowej jaką jest związanie sądu prawomocnym orzeczeniem innego sądu.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko strony pozwanej.

Należy podkreślić, że wytoczenie powództwa na podstawie przepisu art. 840 k.p.c. nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy. W postępowaniu o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – w tym wytoczonego tak jak w niniejszej sprawie na podstawie przepisu art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. – sąd nie bada słuszności wyroku sądowego w chwili jego wydania, gdyż godziłoby to w powagę rzeczy osądzonej. W oparciu o przepis art.

840 k.p.c. nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia. Podważenie prawomocnego orzeczenia może bowiem nastąpić tylko w trybie wznowienia postępowania jako trybie wyłącznie właściwym do uchylecia prawomocnych orzeczeń. Jednocześnie Sąd Okręgowy podziela pogląd Sądu Apelacyjnego w Łodzi, iż przedmiotem rozpoznania w sprawie wszczętej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, gdyż wówczas jego uwzględnienie prowadziłoby do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń, co jest niedopuszczalne. Sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest bezwzględnie związany wyrokiem wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia. Z tego względu – przy orzekaniu na podstawie art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c., gdy tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu – uwzględnia wyłącznie zdarzenia, które nastąpiły po wydaniu wyroku (wyrok z dnia 19 marca 2014 roku, sygnatura akt I ACa 1255/13, LEX nr 1451719).

Powyższe prowadzi do konstatacji, że powództwo przeciwegzekucyjne oparte na przepisie art. 840 k.p.c. jest dopuszczalne, ale tylko wtedy, gdy nie zachodzą przeszkody w postaci niedopuszczalności drogi sądowej, powagi rzeczy osądzonej czy zawisłości sporu. Strona pozwana słusznie zauważyła, że Sąd pierwszej instancji dokonując modyfikacji orzeczenia – nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Łęczycy z dnia 26 marca 2003 roku w sprawie o sygnaturze akt I Nc 162/03 – ponownie rozpoznał merytorycznie sprawę zakończoną prawomocnym orzeczeniem, co jest niedopuszczalne. Powództwo przeciwegzekucyjne nie może prowadzić do wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia sądu stanowiącego tytuł egzekucyjny.

Uwzględniając powyższe - w ocenie Sądu Okręgowego - Sąd Rejonowy nie wziął pod uwagę, że jest związany treścią prawomocnego orzeczenia wydanego przez inny sąd, a tym samym naruszył przepis art. 365 § 1 k.p.c. Zakwestionowanie wysokości zasądzonych odsetek umownych oraz ich oszacowanie w świetle zasad współżycia społecznego mogło nastąpić w postępowaniu wszczętym na skutek zaskarżenia nakazu zapłaty. Niemniej jednak przedmiotowy nakaz zapłaty uprawomocnił się wobec jego niezaskarżenia. Podsumowując, Sąd Rejonowy był związany treścią prawomocnego nakazu zapłaty stanowiącego tytuł wykonawczy i nie był uprawniony do modyfikowania wysokości zobowiązania z niego wynikającego i szacowania odsetek w wysokości zgodnej z zasadami współżycia społecznego.

Kolejny zarzut podniesiony przez stronę pozwaną dotyczył naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Strona pozwana stwierdziła, iż zaistniała sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, mająca wpływ na treść orzeczenia polegająca na błędnym przyjęciu, że zachodzą przesłanki do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności poprzez uznanie odsetek umownych w wysokości 40 % w stosunku rocznym za sprzecznych z prawem i przyjęcie, że powódka spłaciła całe swoje zobowiązanie z odsetkami maksymalnymi, podczas gdy z akt sprawy wynika, że zadłużenie nadal istnieje.

Stosownie do przepisu art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji tenże Sąd ustalił, że na poczet zadłużenia wynikającego z nakazu zapłaty z dnia 26 marca 2003 roku dłużnicy solidarni E. C., S. C. i K. F., dokonali łącznie wpłaty (w tym kwoty ściągnięte przez komornika w ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego) w wysokości 64.229,69 zł. Zadłużenie powódki w stosunku do pozwanego, wynikające z nakazu zapłaty, na dzień ostatniej wpłaty zamieszczonej w aktach komorniczych wynosi: 7.879,60 zł, a wysokość spłaty zadłużenia wynosi 5.120,40 zł.

W tym miejscu wskazać należy, że powództwo opozycyjne może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego. Po zaspokojeniu wierzyciela w toku egzekucji i odnotowaniu tego faktu w powyższym trybie nie istnieje już podstawa do wszczęcia egzekucji w tym zakresie, a więc nie istnieje też podstawowa przesłanka powództwa z art. 840 § 1 k.p.c. Odpada zatem cel wydania wyroku pozbawiającego tytuł wykonawczy wykonalności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 sierpnia 2016r. I ACa 229/16, LEX nr 2162948).

W odniesieniu do kwot wyegzekwowanych w drodze egzekucji komorniczej nie jest dopuszczalne zastosowanie mechanizmu pozbawienia tytułów wykonawczych wykonalności w ramach powództwa opozycyjnego, bowiem w tym zakresie egzekucja już toczyć się nie może (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 marca 2016r. I ACa 1339/15, LEX nr 2017735).

Z tych względów przeprowadzanie dowodu z opinii biegłych, celem wyliczenia wpłat dokonywanych w postępowaniu egzekucyjnym było nieprzydatne dla rozstrzygnięcia i zbędne. Opinie wydane przez biegłych zostały więc pominięte przez Sąd Odwoławczy. Z tych względów dla rozstrzygnięcia miały znaczenie jedynie wpłaty dokonane dobrowolnie tj. bez prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Ostatni z zarzutów dotyczył obrazu przepisów prawa materialnego, tj. błędnej wykładni przepisu art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. oraz niewłaściwego przyjęcia przez Sąd pierwszej instancji, że zachodzą przesłanki do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności albowiem „spłacona kwota 69.554,03 zł stanowi pięciokrotność zaciągniętego zobowiązania w wysokości 13.000 zł”.

Zgodnie z przepisem art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo przyjął, iż powództwo jest zasadne w świetle powołanego przepisu art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c., gdyż nie zostały spełnione przesłanki zdefiniowane przez ustawodawcę, tj. zobowiązanie, które jest objęte prawomocnym nakazem zapłaty nie zostało wykonane. Przesłanką zastosowania przepisu art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. jest stwierdzenie, że – pomimo prawomocności orzeczenia – orzeczenie to nie może być egzekwowane na skutek nowych zdarzeń, jakie nastąpiły po zamknięciu rozprawy. W procesie opozycyjnym nie może dojść do ponownego badania istoty stosunku cywilnoprawnego, który łączył strony, jak również niedopuszczalne jest badanie okoliczności wskazanych jako podstawa faktyczna powództwa, na podstawie którego powstał tytuł wykonawczy oraz analizy przepisów prawa materialnego decydujących o sposobie rozstrzygnięcia sądu – w tym przepisów regulujących wysokość odsetek. W przypadku powództwa opozycyjnego opartego na przepisie art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. przedmiotem badania może być jedynie okoliczność, czy po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

W realiach niniejszej sprawy tytuł wykonawczy – prawomocny nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Łowiczu z dnia 26 marca 2003 roku sygn. akt I Nc 162/03 winien być pozbawiony wykonalności w zakresie kwoty 4.226,72 zł (co do kwoty potrąconej przez zakład pracy powódki z przysługujących jej świadczeń, przekazanych wierzycielowi).

Ubocznie należy zaznaczyć, że jest okolicznością bezsporną, że zadłużenie powódki względem strony pozwanej rośnie w sposób lawinowy, mimo dokonywanych spłat. Niemniej jednak zaistniała sytuacja nie uprawnia Sądu do modyfikacji stosunku cywilnoprawnego między wierzycielem a dłużnikiem w niniejszym postępowaniu. Nie budzi wątpliwości, iż kwoty egzekwowane w postępowaniu egzekucyjnym nie wystarczają na pokrycie rosnących odsetek umownych. Co więcej, nadal nie została spłacona należność główna.

W ostatniej kolejności należy odnieść się do stanowiska Sądu Rejonowego, że podstawą prawną pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności jest naruszenie przepisu art. 5 k.c., tj. sprzeczność z zasadami współzycia społecznego. Sąd Okręgowy podziela utrwalony pogląd judykatury, że obronny charakter art. 5 k.c. sprawia, iż nie może on stanowić podstawy dochodzenia żądań, w tym także powództwa z art. 840 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999 roku, sygnatura akt II CKN 151/98, LEX nr 36272, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 września 2016r. I ACa 1050/15, LEX nr 2121846).

W tym miejscu należy wskazać, że powódka nie określała na jakie należności winny być przekazywane kwoty potrącane przez zakład pracy. Zgodnie z treścią art. 451 § 1 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne. Artykuł 451 § 1 zdanie drugie znajduje zastosowanie również wtedy, gdy spełniający świadczenie ma wobec wierzyciela jeden tylko dług, złożony z należności głównej i odsetek lub podzielony na raty (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1998 r., III CKN 17/98, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2002 r., III CKN 495/2000, OSNC 2002, Nr 11, poz. 143 z aprobowaną glosą P. Drapały, PS 2003, nr 11-12, s. 153 i n.). Przez dług w rozumieniu art. 451 k.c. rozumieć należy natomiast wszelką powinność dłużnika z tytułu spełnionego świadczenia, jaka go obciąża na podstawie jednego stosunku zobowiązaniowego. Obejmuje on całość obowiązków dłużnika wynikających z tego stosunku prawnego. Taki pogląd prawny prezentowany jest przez przedstawicieli doktryny prawa cywilnego m.in. J. D. w (...) "prawa cywilnego" Tom III cz. 1, str. 753, Z. G. w "Kodeks cywilny - Komentarz" (LEX 2010) i A. G. w "Kodeks cywilny - Komentarz" (LEX/el. 2011, por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2012r., IV CSK 233/11, LEX nr 1164749).

Pozwany był więc uprawniony do rozliczenia przekazanych mu kwot.

Jednakże nie można pominąć faktu, że koszty procesu wyniosły 2.750,60 zł (2.690,60 zł orzeczone nakazem zapłaty w sprawie I Nc 162/03 oraz 60 zł – koszty przyznane tytułem nadania klauzuli wykonalności). Zatem pozwany nie mógł zaliczyć na koszty postępowania kwoty 3.252 zł.

Z tych względów na koszty postępowania należało zaliczyć kwotę 2.750,60 zł, na należność odsetkową kwotę 554,07 zł (48,95 zł + 35,13 zł + 469,59 zł + 0,40 zł), a pozostała kwota – na należność główną.

Uwzględniając powyższe, w granicach zaskarżenia określonych przez stronę pozwaną, na podstawie przepisu art. 386 § 1 k.p.c. stanowiącego, że w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy, Sąd Okręgowy w punkcie I. 1 sentencji wyroku pozbawił wykonalności tytułu wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Łęczycy wydanego w sprawie (...) w dniu 26 marca 2003 roku, opatrzonego klauzulą wykonalności w zakresie kwoty 4.226,72 zł, oddalając powództwo w pozostałym zakresie (punkt I.2).

W punkcie I. 3 wyroku Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego na podstawie przepisu art. 98 k.p.c. w związku z art. 102 k.p.c. w ten sposób, że nie obciążył powódki kosztami procesu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym rozstrzygnięto w punkcie I. 4 na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze, zaś ich wysokość ustalono w oparciu o § 6 pkt. 5 w zw. z § 2 ust. 1, ust. 2 i ust. 3 w zw. z § 19 pkt. 1 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 461).

Sąd Okręgowy nie obciążył pozwanego wydatkami od uwzględnionej części powództwa poniesionymi przez Skarb Państwa na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 101 k.p.c.

W punkcie II. wyroku Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania drugoinstancyjnego, również na podstawie przepisu art. 102 k.p.c. nie obciążając powódki kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej. Przepis art. 98 k.p.c. statuuje podstawową zasadę rozstrzygnięcia o kosztach procesu – zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca (merytorycznie albo formalnie) jest zobowiązana zwrócić swemu przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu (koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony). Niemniej jednak przepis art. 102 k.p.c., stanowiąc, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony

przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami, ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Powyższa regulacja jest rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Należy jednak wskazać, iż nie zostało skonkretyzowane pojęcie wypadków szczególnie uzasadnionych, ich kwalifikacja została pozostawiona, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 roku, sygn. akt II CZ 210/73, LEX nr 7366). Przy podejmowaniu niniejszego rozstrzygnięcia, Sąd Okręgowy uwzględnił trudną sytuację finansową, w której powódka się znajduje, w tym wysokość zadłużenia powódki względem pozwanego oraz okoliczność, iż dług rośnie w sposób lawinowy.

Wniosek pełnomocnika powódki o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu podlegał oddaleniu z uwagi na brak oświadczenia, o którym mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1714). Powyższe znajduje potwierdzenie w stanowisku judykatury, np. postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2012 roku w sprawie V CZ 133/11 (LEX nr 1215161), zgodnie z którym oświadczenie, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części, powinno być wyraźnie sformułowane we wniosku adwokata o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej stronie postępowania z urzędu i postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1998 roku w sprawie II CKN 687/98 (OSNC 1999/3/63, Biul. SN 1999/1/13, LEX nr 34587), zgodnie z którym niezłożenie przez pełnomocnika oświadczenia, iż żądane koszty nie zostały zapłacone w całości lub w części, nie stanowi braku formalnego pisma, lecz brak w zakresie uzasadnienia wniosku, toteż nie podlega ewentualnemu uzupełnieniu w trybie art. 130 k.p.c.